

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Факультет рибного господарства та природокористування

Матеріали наукової Інтернет-конференції

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ
ЕКОСИСТЕМ ПІВДНЯ УКРАЇНИ ОЧИМА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ»**

14 - 15 жовтня 2020, м. Херсон

Херсон – 2020

«Актуальні питання раціонального використання екосистем Півдня України очима молодих вчених» // Матеріали наукової Інтернет-конференції. 14 - 15 жовтня 2020 р., м. Херсон.

В збірку увійшли матеріали щодо оптимізації експлуатації континентальних гідроекосистем, проблемних питань іхтіології, рибництва та іхтіопатології, впровадженню сучасних і ресурсозберігаючих технологій в аквакультури, культивування нових об'єктів аквакультури. Висвітлені питання з охорони навколишнього середовища, регіональних екологічних проблем та заходах їх вирішення, акцентована увага на гідроекологічних питаннях та раціональному використанню водних ресурсів, сучасному стані та шляхах збереження природного потенціалу області, оптимізації використання агрооекосистем. Розглянуто сучасні проблеми садово-паркового господарства, дендрології, лісової ентомології та перспективи використання лісових ресурсів Херсонщини.

Відповідальні за випуск: Корнієнко В.О., Бойко П.М., Бойко Т.О.

Всі матеріали представлені в авторській редакції, редколегія не несе відповідальності за недостовірність представленої авторами інформації.

Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2020

Секція «ЛІСОВЕ ТА САДОВО-ПАРКОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

<i>Азарова А.В. ПРОЕКТ ЗИМОВОГО САДУ ДЛЯ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ</i>	82
<i>Головащенко М.Ф., Ткаченко І.І. ТАКСАЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СТІЙКІСТЬ ДУБОВОГО МОНОСАДУ, ЗРОСТАЮЧОГО В ЖОВТНЕВОМУ ПАРКУ МІСТА ХЕРСОНА</i>	84
<i>Захарова А.В., Головащенко М.Ф. ЩОДО РОЗВИТКУ ОСЕРЕДКУ РУДОГО СОСНОВОГО ПИЛЬЩИКА В СОСНЯКАХ ДП «ЗБУР'ЇВСЬКЕ ЛМГ»</i>	87
<i>Дементьєва О.І., Калініна І.М. ОСОБЛИВОСТІ ОЗЕЛЕНЕННЯ ІНТЕР'ЄРУ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ</i>	89

ПОВІДОМЛЕННЯ ТА ОБГОВОРЕННЯ

<i>Козичар М.В., Карасик Г.О. ГІДРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МІСТА ХЕРСОН ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ</i>	93
<i>Бережний І.В. КОНСТРУКЦІЇ УСТАНОВКИ МАЛОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ДЛЯ ОЧИСТКИ МАЛИХ ОБ'ЄМІВ СТИЧНИХ ВОД</i>	95
<i>Адамчик О.О. ПРОГРАМА РАДІАЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ НА ЗАПОРІЗЬКІЙ АТОМНІЙ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ</i>	98
<i>Береговой О.В. ЗАХОДИ СПРЯМОВАНІ НА ЗМЕНШЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ АТОМНОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ</i>	101
<i>Дідур О.Ю., Алмашова В.С. ОБГРУНТУВАННЯ ЗМІНИ ПОПУЛЯЦІЙ ЕНТОМОФАУНИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ВІД КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ ДОМІНАНТНИХ ВИДІВ</i>	105
<i>Мельник О.Є. ВИЗНАЧЕННЯ ДИНАМІКИ ПЕРЕРОЗПІДІЛУ ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН У ГІДРОЕКОСИСТЕМАХ</i>	108
<i>Крайнюков М.С. ЗАХОДОМ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ АГРОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ҐРУНТІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i>	120
<i>Кухарчик Н.В. ВИКОРИСТАННЯ ГІДРОЕКОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ОЦІНКИ ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ</i>	127
<i>Харківська (Гуртовенко) Н.С. РОЛЬ ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ У ФОРМУВАННІ СТІЙКОСТІ АГРОЕКОСИСТЕМ</i>	133
<i>Оліфіренко В.В., Крулий І.В. ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН УТЛЮКСЬКОГО ЛИМАНУ ЗА ОСНОВНИМИ ПОКАЗНИКАМИ ВОДНОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	141
<i>Оліфіренко В.В., Лихацька Ю.Ю. ХАРАКТЕРИСТИКА ЖИВЛЕННЯ ЧОРНОМОРСЬКОГО КАЛКАНА</i>	144
<i>Оліфіренко В.В., Сіроштан С.В. ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ВИРОЩУВАЛЬНИХ СТАВІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ КОРОПОВИХ РИБ</i>	146
<i>Оліфіренко В.В., І.А.Шапран ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТІЛГУЛЬСЬКОГО ЛИМАНУ</i>	150
<i>Оліфіренко В.В., А.Л. Шевченко ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РЕЗУЛЬТАТИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОЛЕШКІВСЬКОГО НВРГ</i>	153
<i>Тарасенко Д. Ф., Король Ю.О. НАСЛІДКИ ХІМІЗАЦІЇ ЗЕМЛЕРОБСТВА ТА ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ЙОГО НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА АГРОЕКОСИСТЕМИ</i>	156
<i>Антошко О.А., Стефанко В.В. РИБОГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ШТУЧНИХ ГІДРОЕКОСИСТЕМ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ</i>	159

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТІЛІГУЛЬСЬКОГО ЛИМАНУ

В.В.Оліфіренко - к. вет. н., доцент, ДВНЗ «Херсонський ДАЕУ»

І.А.Шапран - здобувач вищої освіти ДВНЗ «ХДАЕУ»

Тілігульський лиман слід розглядати як приморську водойму, гідрологічний режим якої формується як за рахунок морської води так і за рахунок прісних скидних вод зрошувальної та колекторно-дренажної систем.

За останні роки (1999-2019) різко скоротився обсяг прісної води, що надходить по системі іригаційних каналів, що привело у свою чергу до змін в морфометрії лиману, гідрохімічних та гідробіологічних показників, та як наслідок, до змін біопродуктивних можливостей лиману. Продукція та потенціальна рибопродукція лиману наводяться у таблиці.

**Таблиця – Продукція та потенційна рибопродукція Тілігульського
лиману**

Кормові ресурси	Продукція		Рибопродукція	
	кг/га	Всього, т	кг/га	Всього, т
Детрит	32000	224000	320	169,6
Зоопланктон	63	44100	5,3	2,8
Зообентос	216	151200	21,6	11,5
Всього		419300	346,9	183,9

Як бачимо з даних, неведених у таблиці, загальна продукція органічної речовини в Тілігульському лимані протягом року може становити 419300 тон, за рахунок якої можна з усієї його площі одержати 183,9 тон риби.

Як показали проведені дослідження для підвищення продукційних можливостей Тилигульського лиману необхідно:

1. Покращити і стабілізувати його гідрохімічного режиму шляхом забезпечення безперебійної роботи обловно-запускового каналу протягом усього року, неухильно дотримання статусу водоохоронної зони, відновлення стоку малих річок.
2. Знизити забруднення лиману господарсько-побутовими, промисловими і сільськогосподарськими стоками.
3. Підвищити біологічне різноманіття і чисельність іхтіофауни по рахунок реакліматизації аборигенних соленатоводних видів, підтримки її чисельності на високому рівні по рахунок комплексу рибоводних заходів.

4. Формування популяцій вселенців, в першу чергу піленгаса, осетрових, що самовідтворюються в умовах лиману.
5. Розвиток в Тілігульському лимані аквакультури безхребетних моллюсків (мідії та устриці) та ракоподібних (аборигенних і екзотичних видів креветки)
6. Оцінити допустиме антропогенне навантаження на екосистему лиману, розробити систему моніторингу його екологічного стану і регламент господарської експлуатації.
7. Раціонально використовувати природні ресурси водойми, забезпечити їх ефективну охорону і відтворення.

В зв'язку з екологічною ситуацією, яка склалась на сьогодні, рибогосподарське використання Тілігульського лиману можливе на нашу думку за двома варіантами.

Перший варіант рибогосподарського освоєння Тілігульського лиману передбачає гарантоване забезпечення його прісною водою по системі існуючих іригаційних каналів, що створить відповідні умови для виробництва та природного відтворення в ньому основних представників морської іхтіофауни (бичків, глоси, камбали-калкани, сингіля).

Додатково необхідно будівництво та обладнання обловно-запускового каналу довжиною 100 метрів.

Враховуючи на те, що в Тілігульському лимані формуються протягом року значні запаси органічної речовини, можна запропонувати склад штучного іхтіоценозу, в який ввійдуть в промислові види риб, а саме: сингіль, бички та камбала.

В цьому випадку можна прогнозувати збільшення рибопродукції з лиману до 70 кг/га. (за аналогією з кращими показниками рибогосподарського використання Шаболатського лиману).

Другий варіант рибогосподарського освоєння Тілігульського лиману передбачає створення на базі лиману кефалевого господарства. В цьому випадку окрім будівництва та обладнання обловно-запускового каналу необхідним буде проведення зариблення лиману посадковим матеріалом.

Найбільша частина потенційної рибопродукції (92,3 %) припадає на детрит – 320 кг/га, найменша (0,02 %) на зоопланктон – 5,3 кг/га.

Приймаючи до уваги ті обставини, що Тілігульський лиман – природна водойма і промислове повернення з якої не буде перевищувати 40 %, потреба у рибопосадковому матеріалі для його зариблення становитиме по піленгасу – 1,6 тис.екз./га.

Зоопланктон Тілігульського лиману буде використовуватися молодшими віковими генераціями, тому за причин низької його продукції в озері, планувати ефективних його споживачів не будемо.

Джерелом отримання молоді піленгаса можуть стати місця його скупчення в осінній період, або господарства на Молочному лимані Азовського моря.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Старушенко Л.И., Бушуев С.Г. Причерноморские лиманы Одесщины и их рыбохозяйственное использование. Одесса, 2001. 197 с.
2. Стахорская Н.И. Зоопланктон соленых лиманов и лагун северо-западной части Черного моря: Автореф. Дис. канд. биол. наук. Одесса, 1990. 24 с.
3. Шекк П.В. Куликова Н.И. Марикультура рыб и перспективы её развития в черноморском бассейне. К.: КНТ, 2005. 307 с.
4. Яременко В.В., Толоконников Г.Ю., Стоматова Е.Д. Результаты садкового выращивания стальноголового лосося и радужной форели в лиманах северо-западного Причерноморья. Гидробиологические исследования водоемов юго-западной части СССР. К., 1992. С. 67-73.
5. Кирилук М.М., Шекк П.В. Особенности питания и пищевые потребности рыб лиманов северо-западного Причерноморья в связи с проблемой повышения их рыбопродуктивности / Отчет Одо АзЧерНИРО. - Одесса, 1997. 284 с.